

РУДОЛЬФ ШТАЙНЕР

ВИХОВАННЯ ДИТИНИ
З ПОГЛЯДУ ДУХОВНОЇ НАУКИ

РУДОЛЬФ ШТАЙНЕР

ВИХОВАННЯ ДИТИНИ З ПОГЛЯДУ ДУХОВНОЇ НАУКИ

Стаття 1907 р., з GA 34

Переклад Оксани Фіци

Київ
НАІРІ
2020

УДК 371.4:37.013=161.2
Ш87

Оригінальне видання:

Rudolf Steiner.

Die Erziehung des Kindes vom Gesichtspunkte der Geisteswissenschaft.

Переклад **Оксани Фіци.**

Редакція **Надії Гутянської.**

Обкладинка **Галини Анненко.**

Штайнер, Р.

Ш87 Виховання дитини з погляду духовної науки. / Пер. з нім. –
Київ, НАІРІ, 2020. – 36 с.

ISBN 978-617-7314-69-0

У цій брошурі, написаній автором у 1907 році, в короткій, але цілісній і легко-засвоюваній формі викладені основні принципи педагогіки, заснованої на духовному пізнанні людини. Ці принципи через 12 років лягли в основу концепції першої вальдорфської школи і ось уже понад століття є орієнтиром для всесвітнього вальдорфського руху, який став однією з наймасштабніших педагогічних течій сучасності.

УДК 371.4:37.013=161.2

ISBN 978-617-7314-69-0

© «Rudolf Steiner Verlag», 1988

© Видавництво «НАІРІ», Київ, 2020

Сучасне життя ставить під сумнів дещо з того, що людина успадкувала від своїх предків. Саме тому наш час такий багатий на «питання дня» та «вимоги часу». Які ж «питання» хвилюють сьогодні світ? Соціальне, жіноче, проблеми виховання і організації школи, юридичне та медичне питання тощо. Вирішити ці питання і проблеми прагнуть у найрізноманітніший спосіб. Незліченною є кількість тих, хто пропонує тут свої рецепти. При цьому заявляють про себе відтінки всіх настроїв, усіх підходів: радикалізм, який закликає до революційних перетворень; помірний підхід, який, поважаючи наявне, хотів би розвинути з нього нове; консерватизм, який негайно починає тривожитися, щойно торкаються чогось зі старих традицій; і поряд з цими головними настроями – усі можливі проміжні ступені.

Той, хто здатен глибше зазирнути в життя, не може опиратися відчуттю, що наш час неналежними засобами намагається розв'язувати завдання, що стоять перед ним. Багатьом хотілося б реформувати життя, не знаючи його справжніх підвалин. Однак, якщо бажаєш впливати на майбутнє, не можна задовольнятися поверховим знанням життя – треба дослідити його глибини.

Життя подібне до рослини, яка містить у собі не лише те, що можна роздивитися очима; у її глибині приховане її потенційне майбутнє. Ми знаємо, що на рослині, яка щойно вкрилася листям, через певний час з'являться квіти й плоди. Але вже зараз у рослині у прихованому вигляді ці майбутні квіти і плоди присутні. Проте як може сказати, який вигляд матимуть ці квіти і плоди, той, хто в рослині досліджує лише те, що відкривається його очам на даний момент? Для цього він мусить знати сутність рослини.

Так само і людське життя містить у собі зародки свого майбутнього. Утім, для того щоб сказати що-небудь стосовно цього майбутнього, слід осягнути приховану природу людини. Наш час, однак, не має до цього схильності. Його увага спрямована лише на поверхове, і йому здається, що він вступає у царину недостовірного, коли йому доводиться зверта-

тися до того, що залишається прихованим від зовнішнього спостереження. З рослинами, звісно, набагато простіше. З досвіду ми знаємо, як часто вони вже цвіли і які плоди приносять. Проте жодне людське життя не повторює іншого людського життя, і ніколи досі не розцвітали квіти, якими воно завітчає себе в майбутньому. А втім вони в зародку присутні в людині так само, як квіти вже присутні в рослині, яка поки що вкрита самим лише листям.

5 Про майбутнє людини можна дещо сказати, якщо пробитися під поверхню людської природи – аж до її суті. Пропоновані у наші дні реформи будуть плідними і виправдають себе на практиці, лише якщо їх почнуть проводити виходячи з такого поглибленого вивчення людського життя.

6 Завдання забезпечити підхід до практичного досягнення світу, який всебічно охоплював би сутність людського життя, має взяти на себе духовна наука. Питання, наскільки багато з того, що сьогодні називають цим іменем, є обґрунтованим, ми тут не будемо торкатися. Скоріше йдеться про саму сутність духовної науки і про те, на що вона за цією своєю сутністю здатна. Вона має бути не сухою теорією, що просто задовольняла б цікавість, і не засобом для тих, хто заради самих себе прагне до вищого розвитку. Вона може брати участь у розв'язанні найголовніших завдань сучасного людства на його шляху до загального добробуту¹.

7 Звісно, беручи на себе таку місію, вона мусить рахуватися з тим, що її право на це буде оскаржуватися і ставитися під сумнів. Радикали, помірні і консерватори у всіх сферах житте-

¹ Цю пропозицію не слід розуміти так, що духовна наука бажає мати справу лише з найзагальнішими життєвими питаннями. Як справедливим є те, що, в контексті сказаного вище, вона покликана забезпечити підґрунтя, виходячи з яких можливо розв'язувати ці питання, так справедливим є і те, що для кожної людини (незалежно від її місця в житті) вона також може стати джерелом, з якого черпатимуть відповіді на повсякденні життєві питання, вітиху, сили, впевненість у бутті й роботі. На неї можна спертися і для вирішення найвеличніших загадок життя, і у зв'язку з найбезпосереднішими сьогочасними потребами, і у найбільш, вочевидь, визначених повсякденним життям обставинах.

діяльності висловлять їй свою недовіру. Жодній партії вона не буде до смаку, адже її підоснови лежать далеко за межами будь-якої партійності.

Ці підоснови ґрунтуються виключно на істинному пізнанні життя. Той, хто пізнає життя, ставить перед собою завдання виходячи із самого життя. Він не формулюватиме довільних програм, оскільки знає, що в майбутньому пануватимуть ті самі основні закони життя, що й тепер. Тому, за необхідності, духовне дослідження уважно й шанобливо підходить до всього нині сущого. І скільки б воно не знаходило в ньому того, що потребує поліпшення, – воно бачить у нині сущому зародки майбутнього. Але духовна наука знає, що будь-яке становлення передбачає зростання і розвиток. У сучасній дійсності вона вміє розгледіти зародок майбутніх перетворень, майбутнього зростання. Вона не винаходить жодних програм, вона зчитує їх з того, що є. Але прочитане стає все-таки у певному розумінні програмою, адже йому притаманний розвиток.

Саме тому духовно-наукове заглиблення в сутність людини може надавати найбільш плідні та практичні засоби при розв'язанні найважливіших життєвих питань сучасності.

Тут це буде показано на прикладі однієї такої проблеми, проблеми виховання. Ми не будемо формулювати вимоги або пропонувати програми, а просто опишемо природу дитини. Найважливіші первинні моменти виховання наче самі по собі окресляться при розгляді сутності людини, що розвивається.

Щоб пізнати цю сутність людини, що розвивається, потрібно виходити з розгляду прихованої природи людини взагалі.

Те, що для чуттєвого спостереження відкривається в людині, те, що матеріалістичний погляд на життя вважає в ній єдиною реальністю, – для духовного дослідження є лише частиною, лише одним із членів людської істоти: ми називаємо його фізичним тілом. Фізичне тіло підпорядковане законам фізичного життя і містить у собі ті самі речовини і сили, що й уся інша, так звана «нежива», природа. Говорячи, що фізичне

тіло належить до мінерального царства, духовна наука зараховує до фізичного в людині лише те, що присутнє в ній як речовини, що вступають у процеси змішування, сполучення, формотворення та розкладання за тими самими законами, за якими ці ж речовини взаємодіють і в мінеральному царстві.

13 Окрім фізичного тіла людини, об'єктом пізнання для духовної науки є ще й інший сутнісний член: життєве, або ефірне тіло. Термін «ефірне тіло» не має насторожувати учених-фізиків. Слово «ефір» позначає тут дещо зовсім інше, ніж гіпотетичний ефір у фізиці. Його можна прийняти просто як найменування для того, що буде описано нижче.

14 Лише порівняно нещодавно почало вважатися абсолютно ненауковим говорити про якесь «ефірне тіло». Наприкінці XVIII – у першій половині XIX століття це ще зовсім не було «ненауковим». Тоді вважали, що речовини і сили, що діють у мінералах, самі по собі не здатні оформитися у щось живе. У живому вбачали наявність особливої «енергії», яку називали «життєвою силою». Вважали, що в рослині, у тварині, у людському тілі ця сила породжує життєві процеси подібно до того, як сила, що діє в магніті, спричиняє притягання. Згодом посилення впливу матеріалізму спонукало до відмови від цього уявлення. Почали стверджувати, що будова живого в принципі не відрізняється від будови так званого «неживого»; в організмі діють точно такі ж сили, як і в мінералі; лише їхня дія складніша – вони утворюють складніші структури. Однак на сьогодні лише найнепохитніші матеріалісти беззастережно заперечують існування «життєвої сили». Багато дослідників вказують на необхідність визнати щось на зразок життєвої сили або життєвого принципу.

15 У певному розумінні новітнє природознавство лежить близько до того, що духовна наука говорить про життєве тіло, однак є й значна відмінність. Сучасні вчені, виходячи зі встановлених за допомогою чуттєвого сприйняття фактів, шляхом умовиводів приходять до визнання чогось на кшталт життєвої сили. Але це не той шлях істинного дослідження, якого дотримується духовна наука.

Кінець
безкоштовного
уривку.
Щоби
читати
далі,

придбайте,
будь
ласка,
повну
версію
КНИГИ.